

Delrapport

Nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner

Januari 2023

Innehållsförteckning

BESKRIVNING AV UPPDRAGET	3
BAKGRUND OCH UTGÅNGSLÄGE.....	3
INTERNATIONELLA ADOPTIONER TILL SVERIGE	4
NUVARANDE ORGANISERING OCH ANSVAR FÖR INTERNATIONELLA ADOPTIONER	5
MFoF:S STÖD TILL ADOPTERADE	6
MFoF:S NÄTVERK OCH SAMARBETEN.....	7
BEGREPPET OEGENTLIGHETER.....	8
UTREDNINGAR OM OEGENTLIGHETER	8
GENOMFÖRANDE	9
PLANERING.....	9
PROJEKTMÅL.....	9
EFFEKTMÅL	10
MÅLGRUPPER.....	10
AKTIVITETER.....	10
BUDGET	13
FORTSATT ARBETE.....	13

Beskrivning av uppdraget

Av regleringsbrev för budgetår 2022 framgår att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) under 2022–2023 ges i uppdrag att vara nationell kontaktpunkt för frågor som rör oegentligheter inom internationella adoptioner.¹

Enligt uppdragsbeskrivningen ska myndigheten kunna hänvisa vidare till rätt aktör och erbjuda stöd och hjälp inom ramen för myndighetens ansvar. Som kontaktpunkt ska MFoF hålla sig uppdaterad om relevanta utredningar både i Sverige och internationellt, inklusive brottsutredningen i Chile om bortförande av barn och oegentligheter inom internationella adoptioner från landet under 1970–1990-talet. Vidare ska myndigheten informera sig om utmaningar och frågeställningar hos adopterade från Chile, men även hos adopterade med annat ursprung där det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Myndigheten ska aktivt sprida information om uppdragets funktion till berörda målgrupper i Sverige samt internationellt till centralmyndigheter och andra aktörer som bedöms vara av betydelse.

En delredovisning ska lämnas senast den 28 februari 2023 samt en slutredovisning senast den 29 februari 2024 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). För uppdraget får MFoF 500 000 kronor att använda under år 2022.

Bakgrund och utgångsläge

Misstankar och uppgifter om oegentligheter inom internationella adoptioner har lett till att flera länder genomfört utredningar för att granska adoptionsverksamheten. Oegentligheter i andra länder har inte bara bekräftats för adoptioner som skett långt tillbaka i tiden utan även för adoptioner som skett efter införandet av 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (1993 års Haagkonvention).

I Sverige har regeringen tillsatt en utredning i syfte att klargöra om oegentligheter har förekommit inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet och hur aktörer som varit involverade i adoptionsprocessen har agerat och förhållit sig till eventuella oegentligheter utifrån respektive aktörs ansvar och roll. I utredningen ingår även att utreda och analysera vilka konsekvenser oegentligheter inom adoptionsprocessen kan ha för adopterade, adoptivföräldrar och biologiska föräldrar, att utreda behov av adoptionsspecifikt stöd, föreslå vilka hjälp- och stödinsatser som bör erbjudas och hur dessa bör organiseras, samt föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs. Utredningen ska redovisas i november 2023.

När det gäller Sveriges nuvarande adoptionsverksamhet har Statskontoret, på uppdrag av regeringen, sett över hur denna är organiserad. Statskontoret bedömer att organiseringen är ändamålsenlig och ger bäst förutsättningar för att säkerställa barnrättsperspektivet och rättssäkerheten i den internationella adoptionsverksamheten.²

Avseende stöd till adopterade har regeringen vidtagit flera åtgärder. Socialstyrelsen fick under 2021 i uppdrag att genomföra en kartläggning och analys av hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos personer som är adopterade. Kartläggningen visar att behoven av stöd efter adoption är stora, samtidigt som kunskap och kompetens inte är tillräckliga inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Socialstyrelsen ger flera förslag på åtgärder.³

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. S2021/08111 (delvis).

² Statskontoret. Organiseringen av den internationella adoptionsverksamheten. 2021:1.

³ Socialstyrelsen. Hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos adopterade. Kartläggning och analys. 2022.

Därtill har regeringen även gett MFoF i uppdrag att tillhandahålla stöd till adopterade, i form av samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning. Uppdraget om kontaktpunkt är ytterligare en åtgärd som syftar till att stödja och underlätta för adopterade som misstänker eller har uppgifter om oegentligheter.

Internationella adoptioner till Sverige

Internationella adoptioner har pågått till Sverige sedan mitten av 1900-talet. Totalt har omkring 60 000 barn adopterats till Sverige från länder utanför Norden. Flest barn har adopterats ifrån Sydkorea, Indien, Colombia, Kina, Sri Lanka, Chile, Thailand, Vietnam, Polen, Etiopien och Ryssland. Från dessa länder har sammanlagt cirka 40 000 barn adopterats.

Internationella adoptioner var från början inte reglerade i lag och statens insyn och kontroll över adoptionsverksamheten var liten. Under 1970-talet skedde cirka 40–50 % av adoptionerna genom privat förmedling. Under denna tidsperiod var också internationella adoptioner till Sverige som vanligast. Under år 1977 adopterades 1 864 utomnordiska barn till Sverige, vilket är det högsta antalet adoptioner till Sverige genom tiderna.⁴

Antalet internationella adoptioner till Sverige minskade därefter och mellan åren 1988 – 2005 genomfördes årligen omkring 1 000 adoptioner av utomnordiska barn. Statistik från Statistikmyndigheten SCB visar att antalet sedan minskade ytterligare. År 2010, 2015 respektive 2020 genomfördes 729, 400 respektive 139 internationella adoptioner av utomnordiska barn till Sverige.⁴ Antalet barn som under dessa år förmedlades via någon av de svenska adoptionsorganisationerna motsvarade 655, 336 respektive 92.⁵

När det gäller lagstiftning avseende internationella adoptioner har både nationella och internationella bestämmelser utvecklats genom åren. Nedan sammanfattas några av de bestämmelser som utvecklats för att reglera området:

- 1979 infördes lagen (1979:552) om internationell adoptionshjälp som innebar att förmedling av adoptioner till Sverige skulle ske via auktoriserad sammanslutning. Undantag från detta kunde ske i enstaka fall.
- 1985 skedde en ändring i socialtjänstlagen som innebar att socialnämnden behövde inhämta yttrande från Nämnden för internationella adoptionsfrågor (NIA) om adoptionen inte skulle ske via en auktoriserad sammanslutning. Som ett resultat av detta minskade antalet adoptioner via privat förmedling. Några år senare ökade dock adoptioner via enskilda kontakter igen.⁶
- 1997 tillträdde Sverige till 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Konventionen inkorporerades som svensk lag genom lag (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. 1993 års Haagkonvention utgör en ram för samarbete mellan konventionsstater, både ursprungsstater och mottagande stater.
- Samma år, 1997, infördes lag (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA). Av denna lag framgår bland annat att den eller de som vill adoptera ett barn från utlandet ska anlita en auktoriserad sammanslutning, förutom i enstaka fall som avser släktingbarn eller där det annars finns särskilda skäl att adoptera utan förmedling av en auktoriserad sammanslutning. Förutom särskilda skäl krävs att förfarandet bedöms godtagbart.
- 2005 infördes ändringar i LIA som innebar tydligare tillsynsverktyg för Myndigheten för Internationella Adoptionsfrågor (MIA), senare MFoF. Lagändringarna innebar även att det land som adoptionsorganisationen vill samarbeta med ska ha en adoptionslagstiftning eller annan reglering

⁴ Statistik från Statistikmyndigheten (SCB), [MFoF:s webbplats](#).

⁵ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. [Statistik, internationella adoptioner - Startside \(mfof.se\)](#)

⁶ Betänkande av Adoptionslagstiftningsutredningen. Internationella adoptionsfrågor. 1993 års Haagkonvention m.m. SOU 1994:137.

som beaktar Haagkonventionen och barnkonventionen. Ursprungslandet ska säkerställa att det görs en prövning om huruvida barnet har möjlighet att växa upp under goda livsvillkor i ursprungslandet innan det görs tillgängligt för internationell adoption. Vidare ska en auktoriserad sammanslutning vara skyldig att dokumentera förmedlingsverksamheten samt bevara denna så länge den kan antas ha betydelse för den som förmedlats för adoption eller dennes närstående.

Nuvarande organisering och ansvar för internationella adoptioner

Ansvar för att säkerställa att internationella adoptioner till Sverige sker på ett rättssäkert sätt och med utgångspunkt i barnets bästa är idag i Sverige fördelat mellan MFoF, kommuner och adoptionsorganisationer.

Kommunerna ansvarar bland annat för att förbereda och utreda blivande adoptivföräldrars lämplighet att bli föräldrar genom adoption. I de fall utredningen avser ett känt barn ska kommunen utreda lämpligheten i förhållande till det kända barnet och bedöma om en adoption är till barnets bästa. Efter en adoption är genomförd har kommunerna ansvar för stöd till det adopterade barnet och dess familj. Adoptionsorganisationernas roll innebär att de samarbetar med behöriga parter i andra länder. De ansvarar för att förmedla internationella adoptioner, att adoptionen sker på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt och att adoptionen sker utan vinstintresse och med barnets bästa som främsta riktmärke. I deras ansvar ingår även att dokumentera förmedlingsverksamheten, såsom beslut och åtgärder som vidtagits i ärenden och faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Utredningen av barnets behov av adoption och möjlighet att växa upp i hemlandet görs av myndigheterna i barnets land.

MFoF övervakar att internationell adoptionsförmedling till Sverige sker på ett lagligt och etiskt godtagbart sätt och i enlighet med 1993 års Haagkonvention. Detta sker genom myndighetens ansvar för auktorisation och tillsyn av de svenska adoptionsorganisationerna, samt genom att följa den internationella utvecklingen i frågor som rör internationell adoption.

- Enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling (LIA) avgör MFoF frågor om auktorisation av adoptionsorganisationer. MFoF prövar dels om en adoptionsorganisation ska få arbeta med internationell adoptionsförmedling i Sverige, dels om en organisation ska få auktorisation att arbeta med internationell adoptionsförmedling i ett annat land.
- Genom tillsynen övervakar MFoF att arbetet sker enligt lag och principen om barnets bästa. I ansvaret ingår att utöva tillsyn av adoptionsorganisationernas arbete i Sverige och i de länder som organisationerna samarbetar med. Tillsynen omfattar förhållanden som har betydelse för MFoF:s bedömning av pågående förmedlingsverksamhet. Detta innebär att misstankar eller uppgifter om oegentligheter som avser ett land med pågående auktorisation kan bli föremål för tillsynen om förhållandena bedöms ha betydelse för pågående förmedlingsverksamhet. Tillsynen kan leda till att MFoF förelägger adoptionsorganisationen att avhjälpa brister i förmedlingsverksamheten, eller att MFoF återkallar en beviljad auktorisation. Misstankar eller uppgifter om oegentligheter som avser ett land utan auktorisation blir normalt sett inte föremål för ett tillsynsärende hos MFoF.
- Som ett led i arbetet med auktorisation och tillsyn följer MFoF den internationella utvecklingen och olika länders policy och lagstiftning i adoptionsfrågor. Detta gör MFoF bland annat genom att samarbeta och utbyta erfarenheter med myndigheter och organisationer i andra länder, exempelvis andra länders centralmyndigheter, Haagkonferensen för internationell privaträtt, och International Social Service (ISS). MFoF samråder även med svenska utlandsmyndigheter i frågor om internationell adoption.

MFoF ansvarar också för annan myndighetsutövning i form av godkännande av vissa utländska adoptionsbeslut samt beslutar i ärenden som avser enskild adoption. I det senare fallet prövar MFoF om det finns särskilda skäl som gör att en auktoriserad adoptionsorganisation inte behöver anlitas och om adoptionsförfarandet är godtagbart. Därtill ansvarar MFoF för andra delar inom adoptionsområdet såsom kunskapsförmedling, samordning och stöd till enskilda.

Sammantaget utgör de olika aktörernas ansvarsområden viktiga funktioner när det kommer till att förebygga och förhindra oegentligheter inom internationella adoptioner.

MFoF:s stöd till adopterade

Sedan 2020 har MFoF i uppdrag att tillhandahålla adoptionsspecifikt samtalsstöd till adopterade och stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning. Dessa två uppdrag har en direkt koppling till uppdraget om kontaktpunkt där MFoF ska erbjuda stöd och hjälp inom ramen för myndighetens ansvar.

Samtalsstödet riktar sig till nationellt och internationellt adopterade från 15 år, och utgör ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvården. Sedan 2022 omfattar stödet även adoptivföräldrar. Samtalsstödet består av psykoterapeutiska stödsamtal som utförs av legitimerade psykoanalytiker och legitimerade psykologer. Den enskilde kan själv välja samtalsform via telefon, digitala lösningar eller genom fysiskt möte. Stödet utförs av en upphandlad utförare.

Sedan 2020 har omkring 280 adopterade tagit del av stödet, varav den största delen varit internationellt adopterade. De vanligaste orsakerna till stödbehovet bland de adopterade var olika former av psykisk ohälsa, hög psykosocial belastning, relationsproblem, stress samt utmaningar i föräldraskap. Andra vanliga orsaker var utanförskap/minoritetsproblem, diskriminering/mobbing och samarbetsproblem.⁷ Behovet av samtalsstöd kunde också ha uppkommit på grund av misstankar eller uppgifter om oegentligheter.⁸

När det gäller stöd vid ursprungssökning tillhandahålls detta direkt av MFoF och riktar sig till internationellt adopterade från 18 år. Stödet omfattar ett vägledande och praktiskt stöd till den enskilde under sökprocessen. Den adopterade har även möjlighet att få hjälp med översättning av adoptionshandlingar från ursprungslandets språk till svenska, och telefontolk vid första kontakten i samband med en återförening.

Sedan 2020 har omkring 220 personer tagit del av MFoF:s stöd vid ursprungssökning. Av dem har 68 personer uppgett att de har misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Dessa personer var adopterade från Brasilien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Etiopien, Eritrea, Grekland, Indien, Iran, Israel, Kina, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, USA, och Vietnam.⁹ Adoptionerna hade främst skett under 60- och 70-talet. Orsakerna till de adopterades misstankar om oegentligheter kunde bland annat handla om bristfällig dokumentation, att det framgått motstridiga uppgifter i tillgängliga dokument, eller att media uppmärksammat oegentligheter inom internationella adoptioner. I vissa fall kunde en ursprungssökning leda till att klargöra omständigheter kring adoptionen men i många fall fanns inte tillräcklig information i adoptionsdokumenten för att komma framåt i sökningen. Behoven av stöd kunde därtill vara omfattande, och MFoF kunde inte tillgodose samtliga inom ramen för uppdraget.¹⁰

MFoF har i sina analyser och slutsatser kring ovanstående två uppdrag bedömt att de utgör viktiga stöd till adopterade och har lyft vikten av att de organiseras utifrån ett långsiktigt perspektiv. Därtill har MFoF belyst att stöd till adopterade behöver utvecklas ännu mer för att bättre möta de behov som adopterade har och som kan vara livslånga. Den pågående utredningen i Sverige som bland annat har i uppdrag att föreslå vilka hjälp- och stödinsatser som bör erbjudas till adopterade ser MFoF därför som mycket angelägen.

⁷ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade och adoptivföräldrar. Delrapport, 2023. DNR: 2022-308.

⁸ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade. Slutrapport, 2022. DNR: 2020-1370.

⁹ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning. Delrapport, 2023. DNR: 2020-150.

¹⁰ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. Pilotprojekt med individuellt stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning. Slutrapport, 2022. DNR: 2020-230.

Utöver de direkta stöd som MFoF tillhandahåller arbetar myndigheten med kunskapsförmedling och samordning för att främja kommunernas stöd till adopterade. Under 2022 verkade MFoF för att öka kunskapen om adopterades hälsa och livsvillkor genom att stärka forskning inom området. Ett resultat av detta är forskningsrapporten Hälsa och sociala livsvillkor hos internationellt adopterade i vuxen ålder,¹¹ som publicerades under året. Rapporten visar bland annat att internationellt adopterade löper högre risk för självmord och att hamna i behov av psykiatrisk vård i vuxen ålder. Enligt studien hade en fjärdedel av de internationellt adopterade kvinnorna och en femtedel av de internationellt adopterade männen haft kontakt med psykiatrisk vård efter 18 års ålder, vilket var ungefär 60% fler än för infödda svenskar. Forskningen bekräftar att behoven av stöd hos internationellt adopterade fortsätter även i vuxen ålder. För att sprida sådan kunskap och andra erfarenheter avseende stöd till adopterade anordnade MFoF i november 2022 en heldag för yrkesverksamma och beslutsfattare som möter adopterade eller adoptivföräldrar.

MFoF:s nätverk och samarbeten

I rollen som svensk centralmyndighet, i enlighet med 1993 års Haagkonvention, ingår MFoF i olika internationella nätverk. Internationella samarbeten är ett av konventionens syften där det tydligt framgår att medlemsländernas centralmyndigheter ska samarbeta med varandra och främja samarbete mellan de behöriga myndigheterna i sina stater för att skydda barn och för att uppnå konventionens övriga mål.

MFoF ingår exempelvis i nätverket Intercountry Adoption Network (ICAN) tillsammans med flera andra centralmyndigheter. Med anledning av de utredningar av den internationella adoptionsverksamheten som genomförts och pågår i flera länder har ICAN skapat ett antal undergrupper, där MFoF deltar i den grupp som bland annat diskuterar oegentligheter och frågor om ursprungssökning. Ett annat exempel är nätverket mellan de nordiska centralmyndigheterna, där erfarenheter och information utbytes genom regelbundna möten och dialoger.

Frågor relaterat till oegentligheter, ursprungssökning och olika former av stöd till adopterade är aktuella i många länder, både mottagarländer och ursprungsländer. Genom bland annat Hague Conference on Private International Law (HCCH) kan sådana frågor diskuteras gemensamt. Under 2022 anordnade Special Commission vid HCCH en konferens med särskilt fokus på hur oegentligheter kan förhindras och hanteras när det gäller adoptioner som genomförs enligt 1993 års Haagkonvention.¹² Vid denna konferens deltog representanter från närmare 80 medlemsländer, däribland MFoF som representant för Sverige.

Även nationellt ingår MFoF i nätverk som möjliggör olika former av samverkan och dialoger för att t.ex. utbyta av erfarenheter, information och kunskap. Detta är av stor vikt eftersom ansvaret för internationella adoptioner är fördelat mellan olika aktörer, samt att frågor om oegentligheter och ursprungssökning är komplexa och kan komma att involvera fler aktörer än de som är involverade i adoptionsprocessen. Genom kontakt med exempelvis Polismyndigheten, Riksarkivet och Skatteverket kan MFoF samla och tillgängliggöra information som är relevant för adopterade som misstänker eller har uppgifter om oegentligheter. Detta är kontakter som MFoF redan initierat inom ramen för uppdraget avseende ursprungssökning. Ytterligare kontakter med dessa myndigheter eller andra nationella aktörer kan bli aktuella inom kontaktpunktsuppdraget, exempelvis för att inhämta olika slags information.

¹¹ Rapport från CHES och Karolinska Institutet i samarbete med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet på uppdrag av Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). 2022.

¹² [HCCH | Special Commission of July 2022](#)

Begreppet oegentligheter

När det kommer till begreppet oegentligheter inom internationella adoptioner finns inte någon vedertagen definition som används i Sverige. Internationellt brukar begreppet 'illicit practises' användas för att beskriva olika former av olagliga och oetiska handlingar i samband med internationell adoption. HCCH, som har i uppgift att övervaka efterlevnaden av 1993 års Haagkonvention, beskriver att illicit practices handlar om situationer där ett barn adopterats utan att det tagits hänsyn till barnets rättigheter eller det skydd som följer av 1993 års Haagkonvention. Detta innefattar handlingar som är förbjudna enligt lag, men även olika former av oetiskt eller omoraliskt agerande. Det kan exempelvis handla om försäljning eller handel med barn, att de biologiska föräldrarna har utsatts för påtryckningar eller blivit lurade beträffande adoptionens innebörd eller konsekvensen av deras samtycke, att handlingar har fabricerats så att det framstår som att barnet är föräldralöst, att barnet blivit tillgängligt för internationell adoption utan hänsyn till lämpliga lösningar inom landet etc.¹³

Ett annat begrepp som förekommer i sammanhanget är 'illegal adoption'. Enligt den definition som HCCH använder handlar detta om adoptioner som är ett resultat av missbruk såsom bortförande, försäljning, människohandel, och andra illegala eller olagliga handlingar som vanligtvis är förbjudna enligt lag.¹⁴

Utredningar om oegentligheter

När det gäller lagstiftning avseende internationella adoptioner har både nationella och internationella bestämmelser utvecklats under åren för att reglera området, däribland 1993 års Haagkonvention. Konventionen utgör en ram för samarbete mellan konventionsstater, både ursprungsstater och mottagande stater. En grundläggande målsättning är att förhindra bortförande, försäljning och handel med barn. Trots detta har det uppmärksammats fall där konventionen och lagstiftning inte efterföljts och barn blivit tillgängliga för internationell adoption genom olämpligt eller olagligt agerande, även om den fortsatta adoptionsprocessen sedan skett via de rätta kanalerna.¹³ När det kommer till oegentligheter inom internationella adoptioner som uppmärksammats i nutid har dessa dock främst handlat om adoptioner som genomförts från 1960- till och med 1990-talet.

Under 2018 startades en brottsutredning i Chile rörande misstänkta brott och oegentligheter i samband med internationella adoptioner under 1970–1990-talet. Denna utredning pågår fortfarande. I maj 2022 fick MFoF information om att utredningen, vid denna tidpunkt, innefattade 790 individuella ärenden varav 117 rörde barn som adopterats av svenska föräldrar.¹⁵ I Chile har även en parlamentarisk utredning genomförts av parlamentets andra kammare. Denna utredning konstaterade att barn, under en lång tid och på ett systematiskt tillvägagångssätt, har tagits ifrån sina biologiska föräldrar för att adopteras till andra länder.¹⁶

I Nederländerna tillsattes en kommission under 2019 i syfte att granska statens roll vid internationella adoptioner mellan åren 1967–1998. Utredningen konstaterade att oegentligheter förekommit i samtliga länder som ingick i granskningen, bland annat genom förfalskade dokument, barnhandel, bedrägeri, korruption och olika former av oetiskt agerande.¹⁷ Med anledning av de uppgifter som framkom i utredningen har den nederländska regeringen under hösten 2022 påbörjat förändringar av det nederländska adoptionsystemet.

En utredning i Schweiz har granskat adoptioner från Sri Lanka mellan åren 1973–1997. I den rapport som publicerades 2020 beskrivs att felaktigheter i adoptionsförfaranden har begåtts i både Sri Lanka och Schweiz.¹⁸

¹³ Hague Conference on Private International Law. Discussion Paper: Co-operation between Central Authorities to develop a common approach to preventing and addressing illicit practices in intercountry adoption cases. 2012.

¹⁴ HCCH. Draft Toolkit for Preventing and Addressing Illicit Practices in Intercountry Adoption. Part I – Introduction. 2022.

¹⁵ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF. Reserapport Chile, 2022. Dnr. 2022-394.

¹⁶ Översättning av den parlamentariska utredningsrapporten finns tillgänglig vid [MFoF:s webbplats](#).

¹⁷ Committee investigating intercountry adoption. Summary - Consideration, Analysis, Conclusions, Recommendations and Summary. 2021.

¹⁸ Le Conseil fédéral. Illegal adoptions of children from Sri Lanka: historical review, search for origins, outlook. 2020.

Som tidigare nämnts pågår för närvarande en utredning i Sverige som ska klargöra förekomsten av eventuella oegentligheter inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet. Utredningen ska särskilt granska adoptioner från Sri Lanka, Polen, Kina, Sydkorea, Colombia och Chile.

Ytterligare utredningar har också genomförts, pågår eller planeras. Genom uppdraget om att vara kontaktpunkt förtydligas MFoF:s ansvar att ha kännedom om utredningar i Sverige och internationellt, inklusive den pågående brottsutredningen i Chile.

Genomförande

Planering

Inför uppstart och planering av regeringsuppdraget utsågs en projektledare och en intern referensgrupp vid MFoF. Därefter påbörjades arbetet med att tolka regeringsuppdragets innehåll, formulera projekt- och effektmål, och planera aktiviteter relaterat till uppsatta mål. Enligt rutiner vid myndigheten arbetades en uppdragsbeskrivning och en projektplan fram. Efter att dessa godkänts av avdelningschef och generaldirektör fortsatte planeringen kring de aktiviteter som skulle genomföras.

MFoF:s övergripande tolkning av uppdraget innebär att myndigheten ska underlätta för internationellt adopterade som misstänker eller har uppgifter om oegentligheter. Detta genom att tillhandahålla olika slags information som kan vara relevant, hänvisa och förmedla vidare till rätt aktör, samt erbjuda stöd via de parallella uppdragen avseende samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning.

Uppdraget förstärker myndighetens ansvar när det kommer till att ha kännedom om relevanta utredningar avseende oegentligheter i Sverige och andra länder. MFoF har avgränsat detta till att avse följande typer av utredningar:

- Statliga utredningar som genomförs i Sverige eller andra länder och som syftar till att på olika sätt granska den internationella adoptionsverksamheten.
- Brottsutredningar som genomförs i Sverige eller andra länder och som syftar till att utreda eventuella brott inom den internationella adoptionsverksamheten. Till exempel den pågående brottsutredningen i Chile.

Vad gäller kännedom om brottsutredningar inbegriper detta inte att MFoF bevakar enskilda individers utredningar. I uppdraget ingår inte heller att företräda enskilda personer eller att på andra sätt agera som mellanhand i samband med sådan utredning.

Därtill förekommer även andra typer av utredningar eller granskningar, exempelvis sådana som utförs av privata aktörer, föreningar, organisationer eller privatpersoner. Sådana utredningar kan också vara relevanta för MFoF att känna till, men är inte något som myndigheten bevakar inom ramen för detta uppdrag.

Projektmål

Med utgångspunkt i det som framgår av uppdragets beskrivning i regleringsbrevet har MFoF definierat följande projektmål:

- Samla och tillgängliggöra information om nationella och internationella kontaktvägar som är relevanta för adopterade som har misstankar eller uppgifter om oegentligheter.
- Erbjuder adopterade individuellt stöd inom ramen för MFoF:s uppdrag avseende samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning.
- Vara uppdaterad om relevanta utredningar både i Sverige och internationellt.
- Etablera ytterligare kontakt med brottsutredningen i Chile för att möjliggöra informationsinhämtning.

- Informera oss om utmaningar och frågeställningar hos adopterade från Chile, men även hos adopterade med annat ursprung där det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter.
- Sprida information om MFoF:s uppdrag som kontaktpunkt till berörda målgrupper, centralmyndigheter och andra relevanta aktörer, både nationellt och internationellt.

Effektmål

De effekter som MFoF hoppas uppnå genom uppdraget är följande:

- Adopterade som vänder sig till MFoF kan få relevant information kring kontaktvägar i Sverige och andra länder.
- Adopterade som tagit del av samtalsstöd och/eller stöd vid ursprungssökning upplever att de kunnat få hjälp att bearbeta erfarenheter och/eller hjälp i sökprocessen.
- MFoF har kunskap och kännedom om utredningar och pågående brottsutredningar om oegentligheter vid internationella adoptioner.
- MFoF har kännedom om adopterades erfarenheter och behov av stöd vid uppgifter om oegentligheter.
- Adopterade och relevanta aktörer har kännedom om MFoF:s uppdrag som kontaktpunkt avseende oegentligheter.

Målgrupper

Den primära målgruppen för myndighetens arbete inom uppdraget är personer som adopterats till Sverige från andra länder. Adoptivföräldrar utgör också en målgrupp utifrån att de blir direkt berörda om en situation skulle uppstå där misstankar om oegentligheter avser en adopterad som är under 18 år. Information som MFoF tillgängliggör kan dessutom vara relevant för andra målgrupper som av olika anledningar kommer i kontakt med adopterade och deras familjer, t.ex. adoptionsorganisationer, adopterades föreningar och kommuner.

Utöver ovan nämnda målgrupper tillkommer ytterligare målgrupper i samband med kommunikationsinsatser för att sprida information om uppdragets funktion. I detta ingår att sprida information till berörda målgrupper i Sverige samt internationellt till centralmyndigheter och andra aktörer som bedöms vara av betydelse. Dessa framgår mer detaljerat under rubriken Aktiviteter, del 5.

Aktiviteter

De aktiviteter som planeras att genomföras för att uppnå uppdragets projekt- och effektmål beskrivs nedan, i fem olika delar. Varje del redogör även för aktuell status för de aktiviteter som planerats.

Del 1

Effektmål	Adopterade som vänder sig till MFoF kan få relevant information kring kontaktvägar i Sverige och andra länder.
Projektmål	Samla och tillgängliggöra information om nationella och internationella kontaktvägar som är relevanta för adopterade som har misstankar eller uppgifter om oegentligheter.
Aktivitet	<ul style="list-style-type: none">• Se över vilka kontaktvägar (internationella och nationella) som MFoF har tillgång till genom uppdraget avseende ursprungssökning.• Samarbeta med utredare inom ursprungssökning för att inhämta relevant information och kontaktvägar.• Skapa en samling sidor på MFoF:s webbplats med information, kontaktvägar och möjligheter till stöd.

Status: En genomgång av befintlig information har påbörjats för att sammanställa olika slags information som kan vara relevant för adopterade som har misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Informationen kommer att tillgängliggöras på myndighetens webbplats under första delen av 2023. Ett fortsatt arbete kommer därefter att ske under uppdragsperioden för att komplettera och uppdatera informationen.

Samarbete sker löpande med utredare som arbetar med ursprungssökning för att effektivisera myndighetens arbete med att efterfråga olika slags information.

Del 2

Effektmål	Adopterade som tagit del av samtalsstöd och/eller stöd vid ursprungssökning upplever att de kunnat få hjälp att bearbeta erfarenheter och/eller hjälp i sökprocessen.
Projektmål	Erbjuda adopterade individuellt stöd inom ramen för MFoF:s uppdrag avseende samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning.
Aktivitet	<ul style="list-style-type: none">Nå ut med information om adopterades möjligheter till stöd via MFoF.

Status: Individuellt stöd till adopterade och adoptivföräldrar erbjuds via de parallella uppdragen avseende samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning. Genomförande och utvärdering av stöden sker inom ramen för dessa uppdrag. Avseende kommunikationsinsatser sker dock flera sådana gemensamt för myndighetens uppdrag inom adoptionsområdet. Under 2022 har kommunikationsinsatser bland annat genomförts mot adopterades föreningar, adoptionsorganisationer, föreningar för adoptivfamiljer och via sociala medier.

Ytterligare insatser för att nå adopterade och adoptivföräldrar planeras ske under 2023. Information om tillgängligt stöd kommer även ingå i den information som kommer att tillgängliggöras på webbplatsen (för mer information se Del 1).

Del 3

Effektmål	MFoF har kunskap och kännedom om utredningar och pågående brottsutredningar om oegentligheter vid internationella adoptioner.
Projektmål	<ul style="list-style-type: none">Vara uppdaterad om relevanta utredningar både i Sverige och internationellt.Etablera ytterligare kontakt med brottsutredningen i Chile för att möjliggöra informationsinhämtning.
Aktivitet	<ul style="list-style-type: none">Skapa interna rutiner för att på ett systematiskt sätt samla information om utredningar avseende oegentligheter inom internationella adoptioner.Skapa en intern struktur för omvärldsbevakning av frågor inom internationella adoptioner och oegentligheter.Delta vid internationella möten med andra centralmyndigheter för utbyte av erfarenheter och information.Möte med utredare i den chilenska brottsutredningen i samband med resa till Chile. Därefter uppföljande kontakter vid behov.

Status: Under 2022 har MFoF arbetat fram rutiner för omvärldsbevakning samt rutiner för hur myndigheten på ett systematiskt arbetssätt ska samla information avseende utredningar om oegentligheter.

MFoF har även deltagit vid ett flertal internationella möten under året, med särskilt fokus på oegentligheter och stöd till adopterade. Exempelvis inom nätverket Intercountry Adoption Network (ICAN), ICAN sub group on illicit practices in historical cases, samt inom nätverket med de andra nordiska centralmyndigheterna. Under året deltog MFoF även vid den konferens som HCCH anordnade, som handlade om hur oegentligheter kan förhindras och hanteras när det gäller adoptioner som genomförs enligt 1993 års Haagkonvention. Ett arbete pågår inom HCCH med att ta fram ett material som kan användas av medlemsländernas ansvariga myndigheter.¹⁹

¹⁹ Hague Conference on Private International Law. Special Commission Meetings, 2022. [HCCH | Special Commission of July 2022](#)

Under 2022 genomförde MFoF också en resa till Chile i syfte att informera berörda aktörer om myndighetens aktuella uppdrag inom internationella adoptioner och för att inhämta olika typer av information gällande uppgifter om oegentligheter inom internationella adoptioner som ska ha skett under 70- till 90-talet. Under besöket fick MFoF träffa den domare som leder brottsutredningen i Chile, och fick i samband med detta ta del av viss information kring arbetet i utredningen. Myndigheten fick också möjlighet att besöka den chilenska centralmyndigheten Mejor Ninez, Danmarks ambassad, Chiles tillträdande ambassadör i Sverige, organisationen Nos Buscamos, frivilligorganisationen Hijos y Madres del Silencio, det nationella folkbokföringsregistret Registro Civil, och det nationella institutet för mänskliga rättigheter Instituto Nacional de Derechos Humanos. På [MFoF:s webbplats](#) finns en reserapport som redogör för de olika mötena.

Gällande resan till Chile kan även nämnas att MFoF redan under 2018 besökte landet för att inleda en dialog med representanter från utredningen. MFoF har därefter efterfrågat uppdaterad information vid ett flertal tillfällen. Information som myndigheten fått ta del av har sedan löpande publicerats på webbplatsen, inklusive tillvägagångssätt för att göra en anmälan, anmälningsformuläret och kontaktuppgifter till utredningen. Under en period var MFoF även behjälplig med att vidareförmedla handlingar från enskilda personer till brottsutredningen, men upphörde med detta utifrån lagstiftning och att det inte ingår i myndighetens uppdrag att bistå en utländsk brottsutredning.

Som tidigare beskrivits kommer MFoF under 2023 att publicera sidor på myndighetens webbplats relaterat till oegentligheter, såsom kontaktvägar och stöd som kan vara relevant för adopterade som har misstankar eller uppgifter om oegentligheter. MFoF kommer där även att tillhandahålla information som myndigheten får tillgång till avseende brottsutredningen i Chile. Detta kan även bli aktuellt för fler länder, om MFoF får kännedom om liknande utredningar.

Del 4

Effekt mål	MFoF har kännedom om adopterades erfarenheter och behov av stöd vid uppgifter om oegentligheter.
Projekt mål	Informera oss om utmaningar och frågeställningar hos adopterade från Chile, men även hos adopterade med annat ursprung där det finns misstankar eller uppgifter om oegentligheter.
Aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Samla erfarenheter från arbetet med stöd vid ursprungssökning, avseende utmaningar och frågeställningar som adopterade kan ha kring oegentligheter. • Inhämta erfarenheter från Chileadoption.se och andra adopterades föreningar kring utmaningar och frågeställningar kopplat till oegentligheter.

Status: I uppdraget ingår att MFoF ska informera sig om utmaningar och frågeställningar hos adopterade som har misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Det parallella uppdraget om ursprungssökning utgör en viktig del i detta hänseende eftersom MFoF därigenom har kontakt med adopterade som kan ha misstankar eller uppgifter om oegentligheter. Dialog med utredare som arbetar med ursprungssökning sker löpande under projektiden.

MFoF planerar även att via adopterades föreningar informera sig om utmaningar och frågeställningar som kan finnas hos adopterade som misstänker eller har uppgifter om oegentligheter. Inför resan till Chile hade MFoF ett möte med Chileadoption.se för att informera om kontaktpunktuppdraget och resan till Chile, samt för att ta del av föreningens medskick inför resan. Kontakter med fler adopterades föreningar planeras att genomföras under 2023. Genom att ta del av adopterades erfarenheter och behov av stöd kan myndigheten arbeta för att förbättra nuvarande stöd men även underlätta för adopterade genom att tillhandahålla relevant information.

Del 5

Effekt mål	Adopterade och relevanta aktörer har kännedom om MFoF:s uppdrag som kontaktpunkt avseende oegentligheter.
Projekt mål	Sprida information om MFoF:s uppdrag som kontaktpunkt till berörda målgrupper, centralmyndigheter och andra relevanta aktörer, både nationellt och internationellt.
Aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Arbeta fram en kommunikationsplan för hur informationen skall spridas till berörda målgrupper, centralmyndigheter och andra aktörer som är relevanta. • Genomföra planerade kommunikationsinsatser.

Status: MFoF har planerat för ett antal olika kommunikationsinsatser för att sprida information om uppdragets funktion till berörda målgrupper i Sverige och internationellt. De målgrupper som MFoF har för avsikt att nå med denna information är följande:

- Personer som adopterats till Sverige
- Adoptivföräldrar
- Adopterades föreningar i Sverige
- Adoptionsorganisationer i Sverige
- Sveriges kommuner (familjerätter)
- Centralmyndigheter i andra länder
- Svenska utlandsmyndigheter (i länder där det har uppmärksammats uppgifter eller misstankar om oegentligheter)
- Brottsutredningen i Chile

Under 2022 har MFoF genomfört flera av de planerade kommunikationsinsatserna. Bland annat informerat de svenska adoptionsorganisationerna, de nordiska centralmyndigheterna, samt övriga centralmyndigheter som ingår i nätverket ICAN. Som redan nämnts har MFoF informerat Chileadoption.se i samband med ett möte inför resan till Chile. Utskick har även gjorts till ett flertal föreningar för adoptivfamiljer. Därtill har Chileadoption.se och övriga adopterades föreningar bjudits in till möte för att bland annat få information om pågående regeringsuppdrag, men på grund av lågt intresse för deltagande har mötet ställts in vid två tillfällen.

Ytterligare kommunikationsinsatser är planerade till 2023, efter att MFoF har publicerat webbsidor med information, kontaktvägar och möjlighet till stöd. Bland annat i syfte att nå ut med information till adopterade, adopterades föreningar, adoptionsorganisationer, yrkesverksamma inom kommuner, och svenska utlandsmyndigheter (i länder där det uppmärksammats misstankar eller uppgifter om oegentligheter).

Budget

MFoF fick 500 000 kronor att använda för uppdraget under år 2022.

Tilldelade medel har använts för löner, indirekta kostnader (overheadkostnader) samt för en resa till Chile. Personella resurser inom uppdraget har omfattat totalt 30 % av en heltidstjänst, vilket har fördelats på två utredare. Indirekta kostnader har bland annat innefattat internt kommunikationsstöd.

Av uppdraget framgår särskilt att MFoF ska hålla sig uppdaterad om den pågående brottsutredningen i Chile, varav en resa till Chile har bekostats inom ramen för uppdragets medel. Några andra resor har MFoF inte budgeterat för inom detta uppdrag.

Fortsatt arbete

Under 2023 kommer MFoF att fortsätta genomförandet av de aktiviteter som återstår i uppdraget. Detta inbegriper bland annat ytterligare kommunikationsinsatser, deltagande i olika nätverk, uppföljande kontakt med brottsutredningen i Chile, samt andra kontakter i syfte att samla och tillgängliggöra olika slags information. Genom omvärldsbevakning, deltagande i nätverk och olika former av samarbeten kan MFoF säkerställa att myndigheten håller sig uppdaterad när det kommer till frågor och utredningar relaterat till oegentligheter.

Ett viktigt arbete under 2023 är också att fortsätta arbetet med att ta reda på vilka utmaningar och frågeställningar som kan finnas hos adopterade som misstänker eller har uppgifter om oegentligheter. Genom ökad kännedom kring detta kan MFoF på ett mer effektivt sätt samla och tillhandahålla olika slags information som kan vara relevant för adopterade. Under 2023 planerar MFoF att föreslå ytterligare möten med adopterades föreningar för att inhämta ytterligare information, önskemål och behov.

Vid 2023 års slut planerar MFoF att ha genomfört samtliga aktiviteter inom uppdraget. En redogörelse av arbetet och myndighetens analys och slutsatser kommer att presenteras i den slutrapport som ska lämnas till Regeringskansliet i februari 2024.